

Бояринова К. О.

д-р екон. наук, доцент;

Національний технічний університет України

«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

м. Київ, Україна;

Коржов Є. О.

канд. екон. наук,

начальник управління перспективного розвитку ПрАТ «НКМЗ»,

м. Київ, Україна

СТРАТЕГУВАННЯ ТА ОПЕРУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИМ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВ МАШИНОБУДУВАННЯ

Інноваційний розвиток вітчизняних підприємств машинобудування є провідним напрямом реформування економіки України, її реіндустріального та неоіндустріального розвитку. Для машинобудування як провідної ланки промисловості, що забезпечує як власний розвиток, так і розвиток реального сектору економіки, питання системних та комплексних інноваційних проваджень є ключовим у життєдіяльності та формуванні базису економічного зростання. Саме тому процеси стратегування та оперування інноваційним розвитком мають бути гармонійно поєднаними та основоположними у їх функціонуванні.

Як зазначають науковці поширення у машинобудівному комплексі країни та інших галузях промисловості підприємств – стратегічно активних інноваторів дасть змогу Україні відмовитися від таких стратегій інноваційного розвитку, як стратегія перенесення і стратегія запозичення, та реально перейти до реалізації стратегії нарощування, яка полягає в тому, що використовується власний науково-технічний потенціал, забезпечується інтеграція фундаментальної та прикладної науки, досягається ефективно використання результатів наукових досліджень щодо розвитку виробництва та розширення можливостей життєзабезпечення різних соціальних груп населення [1]. Такі процеси все ще потребують уваги як в сфері державного сприяння, так і з позиції підприємств машинобудування для формування підґрунтя подальшого розвитку та підвищення вагомості індустріалізації економіки.

Проте, проблематика обмеженої кількості спеціалізованих інститутів маркетингових досліджень потреб промисловості в інноваціях, низької фінансової підтримки (обмежені можливості отримання кредитного та венчурного фінансування, відсутність чіткої схеми виконання умов та інституціонального забезпечення грантового фінансування, страхової діяльності), орієнтація банківського сектору лише на короткострокове та середньострокове кредитування, низький рівень залучення іноземних інвестицій, недосконалість пільгової системи оподаткування, незацікавленість торговельних компаній в реалізації продукції інноваційного спрямування не сприяє інноваційному розвитку промислового сектора, покладаючи активізацію інноваційних проваджень, вирішення питань розробки, залучення та освоєння інновацій безпосередньо на підприємства.

Згідно з науковими працями стратегування визначається як прогнозування, планування і втілення майбутнього [2], триада сукупності засобів управління на тактичному, оперативному та стратегічному рівнях [3]. Його процес є єдиною системою, що включає стратегічне цілепокладання, прогнозування, проектування, програмування, планування, комунікативний форсайтинг, аналіз ситуації та аналіз наслідків дії в ситуації, реалізацію стратегії і контролінг [4]. За таких умов, стратегування інноваційного розвитку підприємств машинобудування має ґрунтуватись на ряді заходів та цільових орієнтирів, зокрема:

- постійному досягненні цілей, які перебувають у циклічній залежності одна від одної, тобто досягнення першочергової цілі забезпечує реалізацію іншої;
- стратегічній орієнтації не тільки на інноваційну діяльність, але й на реалізацію повного інноваційного циклу створення продуктів/продукції;
- реалізацію програм підвищення інтелектуального капіталу та управління знаннями;
- забезпечення внутрішніх операційних процесів реалізації інновацій;
- розвиток та застосування технологій управління взаємодією з клієнтами,
- використанні інструментарію стратегічного планування, цілепокладання та цілереалізації;
- застосування програмно-цільового підходу, стратегічних карт підвищення інноваційної активності машинобудівних підприємств.

Стратегічним завданням підприємств машинобудування, які є вектором інших напрямів інноваційної діяльності, є створення інноваційних продуктів, а також впровадження нових технологій, що забезпечить збільшення доданої вартості. При цьому несистемність у пошуках нових інноваційних технологічних та інженерних рішень нівелює сталість їх господарсько-економічного розвитку і спричиняє помітне зниження конкурентоспроможності, яка має забезпечуватись у стратегічній перспективі. У цьому контексті стратегічні дії мають бути зосереджені на розвиток стратегічних

підрозділів зі створення нової техніки та технології, що передбачає організацію робіт заводських підрозділів, спрямовану на створення інновацій – отримання як прибутку так і підвищення кваліфікаційного рівня працівників, підвищення інтелектуальної складової, що вміщує розвиток аналітичних можливостей щодо оцінювання нових розробок науково-технічного персоналу, розвитку творчості та креативності. Їх дії мають бути зосереджені на процесах підготовки виробництва та післяпродажного супроводу, а також забезпечення ланцюга створення цінності продукту та структурованого процесу, під час якого результати НДДКР передаються на виробництво, супроводжуються додатковими послугами щодо інноваційно орієнтованого підтримання взаємодії з замовниками.

Проте, ефективне досягнення стратегічних цілей підприємств машинобудування є можливим лише у разі використання оперування інноваційним розвитком з відповідними тактичними та оперативними діями. Наявність економічної нестабільності знижує результативність стратегічного управління інноваційним розвитком. Постійна зміна умов, в яких функціонує підприємство ускладнює досягнення запланованих майбутніх результатів. Це зумовлює зростання уваги до короткострокового планування, яке дозволяє підвищити достовірність врахування факторів впливу на досягнення результативності діяльності підприємств.

В економічній науці планування на короткостроковому горизонті носить назву оперативного планування, метою якого є оперативний розвиток, тобто розвиток у короткостроковій перспективі. Таким чином, реалізація стратегічних завдань інноваційного розвитку на оперативно-тактичному рівні здійснюється шляхом виконанням поточних функцій підприємством, які містять інноваційну складову у кожній складовій економічної діяльності. Оперування інноваційним розвитком підприємств машинобудування забезпечує керованість його наслідків та забезпечує досягнення стратегічних цілей. При цьому систематичне впровадження спрямованих на інноваційний розвиток змін за проактивного контролю та постійного моніторингу на відповідність цільовим результатам дозволяє контролювати та регулювати процеси змін, поступово виводячи підприємство на дотримання стратегії інноваційного розвитку, забезпечуючи уникнення розбалансування економічної системи.

Зазначене має відбуватись на основі як тактичних дій, так і оперативних заходів інноваційного розвитку. Тактика в оперуванні інноваційним розвитком підприємств машинобудування є визначальною у застосуванні постіндустріальних факторів виробництва (економічного клімату, мобілізованих залучених фінансів, потенціалу, технологій, права власності). Це забезпечує збільшення доходу від інноваційної діяльності, адаптації до змінних умов зовнішнього середовища, стабільне утримання на ринку, збільшення обсягів продажу інноваційних продуктів, підвищення конкурентоспроможності, задоволення економічного інтересу стейкхолдерів, потреб споживачів, відкриття нових ринків її збуту, підвищення рівня попиту, забезпечення усвідомлення клієнтського сектору підприємств машинобудування щодо необхідності залучення інновацій. Тактичні дії з розвитку мають бути спрямовані на збільшення обсягів виробництва та якості інноваційної продукції, оновлення виробничого циклу, зменшення витрат на виробництво, підвищення продуктивності підприємства, збільшення кількості нових робочих місць, стимулювання попиту на висококваліфікованих працівників, активізації науково-технічної діяльності.

Оперативні процеси безпосередньо на підприємствах машинобудування мають виражатись у поточних процесах модернізації техніко-технологічної бази, розроблення технічних умов виробництва як для власних потреб, так і на замовлення, організаційну та технологічну підготовку виробництва, тимчасове залучення та адаптацію науково-технічних кадрів, координацію впровадження та комерціалізацію раціоналізаторських пропозицій, розширення функцій відділів, служб та працівників підприємства щодо нових сфер діяльності через перетворення традиційних функцій інноваційного оновлення на інтелектуальні продукти, трансфер інженерних знань.

Таким чином, інноваційний розвиток підприємств машинобудування має ґрунтуватись на гармонійному інтегруванні у стратегічні процеси оперативно-тактичних дій. При цьому стратегування має бути зорієнтоване на реалізацію стратегічних цілей підприємств машинобудування як драйверів інноваційного розвитку промисловості, тактичний розвиток повинен забезпечити досягнення необхідного економічного рівня для реалізації стратегічних завдань інноваційного розвитку, а оперативний – досягнення рівня виконання поточних інноваційно спрямованих економічних дій.

Література:

1. Амоша О. І., Антонюк В. П., Землякін А. І. та ін. Активізація інноваційної діяльності: організаційно-правове та соціально-економічне забезпечення. НАН України. Інститут економіки промисловості. Донецьк, 2007. 328 с.
2. Мишарин Ю. В. Стратегирование в инновационной деятельности. *Фундаментальные исследования*. 2013. № 11–5. С. 1007–1011.
3. Осипов В. М., Ворожейкін О. О. Особливості стратегування економічного розвитку агломерацій в Україні. *Стратегічні пріоритети*. 2012. № 3 (24). С. 82–86.
4. Кухарская Н. А. Стратегирование социально-экономического развития региона как новый подход к разработке и реализации стратегий регионального развития. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. 2014. Вип. 3(107). С. 22–28.